

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ, ՎԻՃԱԿ, ԿԱԹՆԱՊՐԻՏՈՆ

Հարություն առնելուց հետո Հիսուսը 40 օր երևաց աշակերտներին, խոսեց Աստծո արքայության մասին: Քառասուներորդ օրը նրանց հետ Ձիթենյաց լեռը բարձրացավ, վերջին պատգամները տվեց սիրելի աշակերտներին, ապա ձեռքերը դեպի երկինք տարածեց, օրհնեց նրանց և լեռան գագաթից սկսեց համբառնալ երկինք: Շուտով մի լուսավոր ամպ իջավ և ծածկեց նրան առաքյալների տեսողությունից:

Համբարձման տոնը կատարվում է Հարության կիրակիից՝ Չատիկից քառասուն օր անց և, պայմանավորված լինելով Չատիկով, բնականաբար, այն շարժական է և ամեն տարի տարբեր օրեր է նշվում: Մակայն այն միշտ տոնվում է հինգշաբթի:

Առնելով մարդկային մեր բնությունը՝ Քրիստոսն իր գալուստով մաքրեց ու օրհնեց անեծքով դատապարտված արարածներին: Մկրտվելով ջրում և թաղվելով գերեզմանում՝ մաքրեց հողն ու ջուրը, իսկ հարությունից հետո՝ օդն ու կրակը: Նա մարդկային բնությունը միավորեց Աստծո Խոսքին: Օրվա շարականը հիշատակում է Համբարձման դեպքը և ակնարկում նաև Ս. Հոգու գալստյան մասին. «Նստեք Երուսաղեմ քաղաքում, մինչև որ վերևից գորություն ստանաք»:

Եթե Չատիկ տոնին առանձնանանում, գատվում են բնության գույները, ավարտվում ցանքի աշխատանքները, ապա Համբարձմանն ակնկալվում է ցանված բերքի աճն ու փթթումը: Այդ նպատակով ժողովուրդը դուրս է գալիս դաշտերը և երգ-պարով, ուրախություններով սիրաշահում Մայր բնությանը: Համբարձումը բնության բեղունության ու արբունքի, բուսականության աճի տոն է: Այն համընկնում է գարնանային աշխատանքների ավարտի հետ, այսինքն՝ այն պահի, երբ երկրագործն, իրենից կախված ամեն ինչ անելուց հետո, հայացքը վեր է պարզում և Աստծուց ու բնությունից ակնկալում հատուցում:

Տոնի մյուս կարևոր խորհուրդը. այդ օրն արգելվում է արյուն հեղել՝ կենդանու զոհ մատուցել, որը դարձյալ բնությանը սիրաշահելու, կենդանիների բազմացման միտում ունի:

Համբարձումը հեթանոսական բնապաշտության և քրիստոնեական գաղափարախոսության ժողովրդական ընկալման լավագույն գուգորդումն է: Դրա փայլուն վկայությունն է Փրկչի համբառնալու գաղափարի ընդունումը՝ իբրև սիրահար գույգի՝ ճիշտ նույն ժամին երկինք բարձրանալու և աստղ դառնալու հավատքի նորովի իմաստավորումը:

Համբարձման գիշերվա վերաբերյալ ամենուր տարածված էր Լեյլի ու Մեջլունի հանդիպման առասպելը: Ծնողների պատճառով իրենց մուրազին չհասած սիրահար գույգը՝ Լեյլին ու Մեջլունը խնդրում են Աստծուն իրենց աստղ դարձնել և իր մոտ՝ վերև տանել: Աստված կատարում է նրանց խնդրանքը, և տարին մեկ անգամ, Համբարձման գիշերը, այդ աստղերը երկնականարի տարբեր կողմերից գալիս միանում, ջերմ

համբույրով գրկախառնվում են և դարձյալ վերադառնում իրենց տեղերը: Այդ պահին համբուրվում, միմյանց ողջունում են երկինքն ու երկիրը, ծառերն ու ծաղիկները... Տոնին նախորդող չորեքշաբթի օրը կանայք «Ծաղկամոր կիրակի» էին պահում՝ խուսափում էին որոշ աշխատանքներից ի պատիվ «Ծաղկամոր», որպեսզի նա իրենց երեխաներին գերծ պահեր «ծաղիկ» և «կարմրուկ» հիվանդություններից: Վանեցիների մոտ այն կոչվում էր «Ծաղկամուտ»: Այդ նույն օրը, վաղ առավոտյան սկսվում է հիմնական ծեսի՝ վիճակի նախապատրաստությունը, որի պատճառով էլ հաճախ տոնը կոչվում էր «Վիճակ»: Աղջիկների նախապես ընտրված խմբերը՝ յոթական հոգի, դուրս էին գալիս ծաղիկ հավաքելու: Ծաղիկներից բացի նրանք փարչի մեջ հավաքում էին յոթ աղբյուրից յոթ բուռ ջուր, յոթ տեսակ ծառից յոթ տերև, յոթ տեսակ ծաղիկ, հոսող ամվից յոթ տեսակ քար: Փարչի մեջ զցվող ծաղիկներից բացի բազմաթիվ ծաղիկներ էին քաղում՝ զարդարվելու և Համբարձման ծաղկեփնջեր պատրաստելու համար: Ծաղիկների մեջ գերիշխում էին դեղին գինարբուկը (հորոտ-մորոտ), ճերմակ ու վարդագույն սիրի-սիրին, կարմիր ու ոսկեգույն կուժկոտրուկները, բոսորագույն աղբբաց արունը, ալ վարդակակաչը: Ընդհանրապես, աղջիկները դուրս էին գալիս բոլորից գաղտնի և, մինչև իրենց առաքելությունը չկատարեին, անխոս ու լուռ էին մնում: Բայց կային այս կանոնից շեղումներ: Օրինակ, Շիրակում ծաղկահավաքը կատարվում էր օրը ցերեկով, ողջ համայնքի, գյուղի ուղեկցությամբ, զուռնա - դիոլի նվագի տակ: Բասենում աղջիկները ծաղկահավաքի ժամանակ Համբարձման երգեր էին երգում, նրանց ուղեկցում էին տղաները, ձայնակցում երգերին: Նրանք իրենց հետ վերցնում էին գամփո շներ, որոնք խաղալով, արտերի մեջ թավալ տալով, վագում էին տերերի առջևից, թռչկոտում, ուրախանում և փաթաթվում տերերի ոտքերին:

Քեսափում նույնպես այս ծաղկահավաքը նկատելիորեն ձևափոխվել էր. այստեղ չորեքշաբթի երեկոյան մանկահասակ աղջիկ – տղաների խումբը մի սափոր առած շրջում էր տնետուն՝ «մենթիվոր» հավաքելու: Նրանք յոթը տուն էին մտնում, յուրաքանչյուր տնից յոթ ափ ջուր, յոթ տերև և յոթ փոքրիկ քարեր հավաքելով՝ դնում լաթով ծածկված սափորի մեջ: Սափորը երբեք գետնին չէին դնում, եթե անհրաժեշտություն էր առաջանում՝ դնում էին եռոտանու վրա կամ կախում գամից:

Վանում յուրաքանչյուր խումբն իբրև մի ամբողջություն, անհրաժեշտ էր համարում ունենալ գլխավոր, որ լինում էր ամենից մեծը կամ գեղեցիկը: Ապա որոշում էին պաշտոնները՝ ծաղիկ հավաքողը, ջուր վերցնողը, առաջնորդը և, վերջապես, դրոշակակիրը: Խմբից առաջ գնում էր դրոշակակիրը՝ փայտի ծայրին մի փունջ ծաղիկ և մի գունավոր թաշկինակ կապած: Իրիկնապահին շրջում էին տնետուն, երգում վիճակի երգերից մի տուն, տալիս մի փունջ ծաղիկ, ապա առաջարկում փարչի մեջ տան անդամներից յուրաքանչյուրի անունից մեկական նշան զցել՝ ուլունք, մատանի, կոճակ, բանալի և այլն: Այդ փարչի մեջ հետո էին ջուր լցնելու: Ապա վերցնում էին երկճղանի փայտ, վերին մասում կապում էին մի թզաչափ փայտ, որը դառնում էր խաչաձև, երկու

նուքերով: Հազցնում էին մեկ տարեկան երեխայի հագուստներ: Փայտի վերին մասին գլխի ձև էին տալիս՝ շորեր կապելով: Գլխի առաջին մասին մոտավորապես դեմքի ձև էին տալիս, կապում սպիտակ թաշկինակով և նկարում աչք, քիթ, բերան և այլն: Զարդարում էին, ով ինչով կարող էր, հնարավորինս ճոխ: Բացի գլխի կապից՝ ամեն բանով դարձնում էին երեխայի շատ նման մի խրճիկ, որը շատ անգամ իր ոսկի զարդերով բավական մեծ արժեք էր ունենում (ունենում էր ճակատնոց՝ ոսկու շար, մանյակ կամ ճտնոց, արծաթե խաչ, կուրծքը զարդարված էր զանազան զարդերով): Պատրաստված տիկնիկը ամրացնում էին Փարչի բերանին. երկուսը միասին կոչվում էր Վիճակ: Այն դնում էին ապահով տեղ: Արևը մայր մտնելուց մի քիչ հետո 7 հոգով լուռ, անխոս յոթ աղբյուրից յուրաքանչյուրից հավաքում էին յոթ ափ ջուր, յոթ տեսակ ծառից և յոթ տեսակ ծաղիկներից մեկական տերև և թերթիկներ, յոթ հատ քար ու մի բուռ ավազ: Սկսվում էր ծաղիկը երգերով գովելով փնջելու և վիճակի պուլիկը պատրաստելու հաճելի ծեսը: Ծաղիկը գովելով երգելու ընթացքում աղջիկները գովում էին «Վիճակն» առհասարակ: Աղջիկներից մեկը երգում էր, մյուսները շարունակ կրկնում էին.

Ջան, վիճակ, ջան, ջան,

Ջան ծաղիկ, ջան, ջան:

Պատրաստում էին մեծ քանակությամբ ծաղկեփնջեր: Արծկեում և Գործոթում (Բորկրի) այդ ծաղկեփնջերը կոչվում էին խաչփնջեր, ձիավորափնջեր, սիրափնջեր: Մութն ընկնելուց հետո վիճակի փարչը թաքցնում էին խոտերի մեջ և շուրջ բոլորը զարդարում ծաղկեփնջերով: Գիշերը փարչն անպայման պիտի մնար դրսում, բաց երկնքի տակ՝ «աստղունք», Համբարձման հրաշալի, կախարդական գիշերվա զորավոր հմայքին ենթարկվելու և առավոտյան ցողով օծվելու համար: Այդ վիճակափարչն այնպիսի տեղ էին պահում, որ հանկարծ եզնարած և հոտաղ տղաները չգտնեին: Գտնելու դեպքում նախ վիճակի ավանդական կարգը խախտվում էր, և, երկրորդ, մինչև աղջիկները տղաներին նվեր չտային, ետ չէին ստանում: Այդ էր պատճառը, որ վերջում աղջիկներն աներևույթ տղաներին էին ուղղում երգի հետևյալ տողերը.

Իմ ծաղիկը քաղած ա,

Բարձր տեղում պահած ա,

Ով իմ ծաղիկին ձեռք տա,

Արյունաթաթախ գետին գա:

Ջան, վիճակ, ջան, ջան,

Ջան ծաղիկ, ջան, ջան:

Համբարձման չորեքշաբթի, լույս հինգշաբթի գիշերը համարվում էր խորհրդավոր ու զարմանալի գուշակությունների, հրաշալիքների ու կախարդանքների գիշեր: Աղջիկները մեկական ձու էին դնում տանիքին, որպեսզի հրեշտակները ձվի վրա իրենց բախտը գրեին: Առավոտյան ստուգելիս՝ ձվի վրա կարմիր նշաններ գտնողներին երջանկություն, սև նշաններ գտնողներին դժբախտություն էր սպասվում: Կանայք քակորի մի շերտի մեջ կողպած կողպեք դնելով՝ զցում էին դուրս: Բախտավորության ավետաբեր էր առավոտյան բացված կողպեքը: Այդ կախարդական գիշերը չարքերն էլ հանգիստ չէին մնում: Նրանք կարող էին հարս ու աղջիկ փախցնել, կովերի կաթը ցամաքեցնել: Մուշում ու Բուլանխում դա «լեբչին» կամ «լեբբար»-ն էր, որը բացօդյա տեղում ոչինչ անել չէր կարող: Դրա համար էլ մարդիկ իրենց կենդանիներով ու ընտանիքներով բացօդյա էին անցկացնում: Համբարձման գիշերը չարքերի փախցրած հարս-աղջիկը միայն մեկ տարի հետո կարող էր վերադառնալ, ուստի հարկավոր էր շատ զգույշ լինել թափառումների այդ գիշեր:

Սարի գլխին ամպը ցուլաց,
Համբարձման անուշ գիշեր է,
Վարդի թփին ցողը մնաց,
Իմ յարի նխշուն թշերը:

կրկնակ - Համբարձման անուշ գիշեր է,
 Իմ յարի նրխշուն թշերը,
 Իմ յարի նրխշուն թշերը,
 Համբարձման անուշ գիշեր է:

Երգդ երգե հոտաղ տղա,
Պար եմ բռնե, հետս խաղա;

Մեր սարերի սիրուն ծաղիկ,
Սիրոս մտար հատիկ – հատիկ:

Վանքի ձորը ծաղիկ շատ կա,
Հորոտ, մորոտ, նարգիզ, լալա:

Հինգշաբթի վաղ առավոտյան բոլոր տներում կաթնապուր էին եփում: Կաթնապրի տակ վառվող կրակի մեջ էին զցում Մեծ պասին թխած յոթ քակորները: Ջանում էին յոթ բակերից լուռ ու թաքուն չոփեր հավաքել և նույնպես զցել կաթնապուրի կրակը: Կաթնովը բաժանում էին հարևաններին, բարեկամներին, անցորդներին, շաղ էին տալիս

արտերում ու այգիներում, որ հունձը բարեհաջող լինի, բերքը՝ առատ: Բոլոր տներում այդ օրվա կաթնապուրը մատաղ էր, այն բաժանվում էր առնվազն յոթ տեղ: Հավանաբար այդ էր պատճառը, որ Համբարձումը երբեմն անվանել են նաև Կաթնապրի տոն: Որոշ տեղերում կաթնապուրը եփում էին խմբովի, արտերի մոտ, և մի քանի շերեփ շաղ տալիս արտերի շուրջը՝ նախ հնձի առատությունն ապահովելու նպատակով, ապա՝ արտը մորեխից ու կարկուտից ապահովելու համար: Մարդիկ հավատում էին, որ այն մարդը, ով առաջինը կճաշակեր Համբարձման կաթնապուրից, նրան էլ բաժին կընկներ այդ տարվա առատությունն ու ապահովությունը:

Վաղ առավոտյան կանայք սիրի-սիրի ծաղիկ կամ ավելուկի թուփ էին պոկում և դնում կաթնամանի վրա, որպեսզի ապահովեն կաթի առատությունը: Եթե հաջողվում էր գտնել սովորաբար եռատերև սիրի-սրիու երկտերևանոցը, շատ ուրախանում էին և գցում խնոցու մեջ: Մի քար էին դնում ծառի ճյուղերի արանքում, ասելով. «Քո պտուղը քարի պես ամուր մնա, չթափվի», արմատի մոտ մոխիր էին ցանում՝ ասելով. «Ճիճու չընկնի քո մեջ»: Գիշերվա ընթացքում առատորեն բուժիչ ցող է իջնում կանաչների վրա: Մարդիկ այդ ցողը բուժիչ էին համարում՝ թավալվելով ցողով օձված կանաչների մեջ: հավաքում էին այդ ցողը, խառնում ջրին (ոմանք նաև յոթ ծաղիկ էին գցում) և օգտագործում գլուխը լվանալիս, լողանալիս, լվացք անելիս և այլն:

Համբարձման առավոտյան Պատարագից առաջ ծաղիկներով զարդարված փարչերը դնում էին բեմի առջև՝ օրհնելու համար: Որից հետո պատրաստվում էին հավկուրը շուռ տալու ծեսին: Աղջիկներից մեկը՝ «գլխավոր» երգողը, փարչի պարունակությունը շուռ էր տալիս մի ամանի մեջ՝ ասելով.

Սկլա, սկլա, պատին տուր,
Հավկուրը շուռ տուր,
Վախում եմ քնեմ, քունս տանի,
Չարսավս տանիլ տամ:

Ապա կրկին ամանից շուռ էր տալիս փարչի մեջ՝ կրկնելով նույնը և այս անգամ չարսավի փոխարեն ասելով հագուստի այլ տարր (շալ, շապիկ, գուլպա, մաշիկ և այլն): Այսպես, հերթով շուռ տալով, թվարկվում էին հագուստի բոլոր տարրերը մինչև վերջ: Իսկ Բասենում մեկ անգամ էին շուռ տալիս մի սկուտեղի վրա և ասում.

Էտնք քուլլի պատին տանք,
Մեր հավկուրը հոս շուռ տանք,
Վախենանք քնենք ու մնանք,
Մեր վիճակը տանել տանք:

Փարչի պարունակությունը լցնում էին մի բարակավիզ սափորի մեջ, սափորի կոկորդով գրտնակ անցկացնում, եզրերը փալասներով ամրացնում, գրտնակի վերին, ցցված մասում փալասներից գլուխ, ձեռքեր ու հագուստ հազցնելով՝ տիկնիկ պատրաստում, որը զարդարում էին իրենց սեփական զարդերով, ուլունքներով: Այդ տիկնիկը հայտնի էր «Վիճակի տիկնիկ», «Արուս», «Վիճակի Արուս» անուններով (Արուս արաբերեն նշանակում է՝ հարս): Անչափահաս մի աղջնակի հազցնում էին հարսի հագուստ և զուգում: Ապա խմբով դուրս էին գալիս երգ ու պարով, սափորը պարեցնելով, «Վիճակը» գովելով: Աղջիկների խումբը մտնում էր բակերը, երգելով բարեմաղթություններ հղում տանտերերին, նրանց ծաղկեփունջ ու փարչի «աստղունք» դրած ջուր նվիրում՝ փոխարենը ձու, կարագ, կաթ, պանիր, ստանում:

✓ Էսօր մեծ Համբարձում է,
Հանաներ, նաներ, նաներ,
Ծաղիկների հարցում է,
Ջանաներ, նաներ, նաներ,
Աստված երկինք համբարձվավ,
Հանաներ, նաներ, նաներ,
Ամենքի բախտ բարձավ,
Ջանաներ, նաներ, նաներ,

✓ Վիճակ, արի քյե տանեմ,
Տանսե տանիս քյե խանեմ,
Լեն անթարով քյե պախեմ,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան...

✓ Տիսեյք վիճակ ինչ կանի,
Սրտի ուզածն ի՞նչ ի,
Խորերով ցորեն կուզի,
Արտերով գարի կուզի,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան...

✓ Տանուտեր, գնա բազար,
Օխչրներ էնե հազար,
Տանտիկին, մըր փայը տուր,
Տանը չըղիպնի նազար:

✓ Դուռը բացեք, մարդ եկավ,

Մինին լիքը վարդ եկավ,
Գովեմ, գովեմ, ում գովեմ,
Մեր Արսենին գովեմ (տալիս են տան երեխայի անունը):

✓ Սև հավեն հավկիթ կուզեմ,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան,
Կարմիր կովեն եղ կուզեմ,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

Աղջիկների նվիրած ջուրը լցնում էին խնոցին, որ յուղն անպակաս լինի, ծաղկեփունջը դնում էին ամբարի վրա, որ հացն անպակաս լինի, կամ կերցնում էին կաթնատու կովերին ու լծկան եզներին, իսկ իրենք ընտանիքի անդամների թվով մեկական փոքրիկ իր էին գցում վիճակի փարչը՝ իրենց բախտը գուշակելու նշան:

Բասենի գյուղերում հատկապես նախրապան տղաները ծաղիկներով զարդարում էին եզին (Հայաստանի որոշ բնակավայրերում զարդարում էին ամենակաթնատու կովին, ոչխարին, գառանը) և հանդիսավոր պատում գյուղի փողոցներով: Ամբողջ գյուղը թնդում էր. «Համբարձման եզն եկավ»: Զարդարված կենդանուն պատողներին տալիս էին մթերք, որի դիմաց ստանում էին բարեմաղթանք՝ «շեն մնա, շեն մնա»:

Այս ամենից հետո բոլորը շտապում էին դաշտեր, այգիներ, ուր տեղի պիտի ունենար Համբարձման կարևորագույն ծեսը՝ վիճակահանությունը: «Փնջած» եզն ազատվում էր իր զարդարանքից՝ ծաղիկներից: Ծաղիկները թողնում էին դաշտում, եզը քշում «յայլան», իսկ իրենք՝ նախրապանները, հովիվները բոլորում խնջույքի սեղանի շուրջը: Այդ նույն ժամանակ աղջիկների խմբերը, ընտրելով հարմար տեղ, նստում էին խոտերի վրա, կենտրոնում դնում էին վիճակի փարչը, որի մոտ նստում էր երեսը քողով ծածկած փոքրիկ հարսնացուն: Որպես անարատ միամիտ երեխա՝ նա պիտի յուրաքանչյուր բախտագուշակ-երգից հետո հաներ նշանները փարչի միջից, և ըստ այդ քառյակի բովանդակության վճռվեր նշանի տիրոջ բախտը: «Վիճկի Արուսը» գատում էին փարչից, համբուրում, բազմեցնում մի պատվավոր տեղ: Սկսում էր լավագույն երգողը, մյուսները հանգերգում էին: Նախ դիմում էին վիճակի փարչին.

✓ Վիճակ, վիճակ, ծաղկավիճակ,
Շալե շապիկ, նախշուն կոճակ
Եզան տարան տիրոջ դուռը,
Ճատկին զարկին կարմիր նուռը,
Ջան, ծաղիկ, Համբարձում...

✓ Վիճակ, վիճակ,

Վիճակի չիչակ,
Վարդ, մանուշակ,
Օսկի կոճակ:

✓ Տեսեք վիճակն ի՞նչ կուզի,
Սրտի ուզածն ի՞նչ ի,
Սարերով ցորեն կուզի,
Արտերով գարի կուզի:

✓ Մերն ի կերե խավրծիլ,
Տղեն բերե ոսկեծիլ,
Հարս, հան վիճակն ի բարին,
Համբարձում դիլաքդ կատարի,
Հասնես քո սրտի մուրազին:
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան:

✓ Տիքրիս հասավ կյետ Մուրադին,
Տյու էլ հասար քյու մուրազին,
Խարս, խան վիճակն ի պյարի,
Համբարձում քյու դիլաք կատարի:

Այս մաղթանքից հետո, ահա, սկսվում էր հարյուրավոր քառյակների շքերթը շրջապատող բազմության մեջ, դրական վիճակ ընկած նշանի տիրոջ ուրախությունը կիսելու, բացասականին մխիթարելու ժամանակը: Երգվում էր մեկ քառյակ, և, մինչ խումբը կրկներգում էր՝ «Ջան, վիճակ, ջան, ջան...»՝ փարչի մոտ քողի տակ նստած «Հարսը» հանում էր որևէ մեկի նշանը, ում և վերաբերում էր քառատողի իմաստը:

Վանում ջոկում էին մի քանի անմեղ փոքրիկ երեխաներ, նրանցից վիճակով ընտրում էին մեկին կամ երկուսին, որ հերթով հանեին նշանները: Երկուսի մեջտեղը դնում էին խորհրդավոր փարչը և երեքին միասին ծածկում անթափանց մեծ քողով: Երկու փոքրիկները, որոնց Վիճակահարս էին ասում, ձեռները մինչև արմունկները վեր քաշած, խառնում էին Փարչի ջուրը և միջի նշանները: Աղջիկները սկսում էին երգել վիճակի երգերը տուն առ տուն: Ամեն մի տուն երգից հետո Հարսը մի նշան էր դուրս բերում ջրից, մեկն էլ կանգնում և ցույց էր տալիս բոլորին: Ըստ այդ երգերի, աղջիկների և մյուսների համար շոշափվում էր ընտանիք կազմելու, երջանիկ ապագայի կամ ապերջանկության հետ կապված հարցեր: Եթե լինում էին վիճակահանությունից դժգոհողներ, վերջում չէին ցրվում: Փարչի ջուրը լցնում էին մի թասի մեջ: Երկու աղջիկներ, որոնք իրենց ընտանիքի

առաջնեկն էին, բութ մատներով բռնում էին թասը: Դժգոհը մոտենում էր, վերջին անգամ խորհուրդ էր անում և մատը քսում ջրի երեսին: Եթե ջուրը ձախ պտտվեր, նշան էր, թե վատ գուշակությունն անպայման կկատարվեր, իսկ եթե աջ պտտվեր, նշանակում էր, թե կարող էր փոխվել վատ գուշակությունը: Այս գործողությունը վերջին ապավենն էր, ուստի թաս բռնողները ճարպկությամբ այնպիսի ծածուկ շարժում էին անում, որ ջուրը աջ էր պտտվում, որով մեղմանում էր դժգոհողների տխրությունը:

Վիճակի ջուրը գետնին չէին թափում, այլ լցնում էին հոսող ջրի մեջ, քսում մազերին, որ երկարեին, շաղ էին տալիս արտերում, խոտհարքներում: Շիրակում նույնիսկ հիվանդատերերը այդ ջրից տանում էին, քսում իրենց հիվանդի գլխին, որպեսզի վերջինս շուտ առողջանա ու կազդուրվի: Երեկոյան տուն վերադառնալուց առաջ Վիճակի տիկնիկը մաս – մաս էր արվում, ամեն մեկը նրա վրա կախած իր զարդն էր վերցնում: Մերկացած տիկնիկը մնում էր դաշտում:

Համբարձումից մինչև Վարդավառ ուխտատեղի չէին գնում, համարելով, որ սրբերը համբարձված են: Այդ ընթացքում ոմանք (հատկապես անժառանգները) պահում էին ս. Կարապետի պասը, որն ավարտվում էր Վարդավառին դեպի Մշո ս. Կարապետ ուխտագնացությամբ:

Վիճակի երգ -1

1. Համբարձումը շատ մոտ ա,
 Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
 Մեր ճամփեքը քարոտ ա,
 Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
2. Էսօր մեծ Համբարձում ա,
 Աստծո փառքի բարձում ա:
3. Էսօր մեծ Համբարձում ա,
 Աղջիկների հարցում ա:
4. Համբարձման վիճակ հանենք,
 Անուշ կերուխում անենք:
5. Համբարձում, բարով եկար,
 Ծաղիկ ծաղկունքով եկար:

Վիճակի երգ -2

1. Մանի ասեմ ու շարեմ,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Լցնեմ տոպրակն ու կարեմ,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

2. Ծաղիկ ունեմ նարընջի,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Տըղա, վեր արի փընջի,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

3. Ես աղջիկ եմ, ալ կուգեմ,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Ոսկին ծալեծալ կուգեմ,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

4. Ծաղիկ ունեմ՝ ալա յա,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Ալա չի, ալվալա յա,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

5. Արևը կամար-կամար,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Կապել ես ոսկե քամար,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

6. Սարեն կըգա ձիավոր,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Մեր տունը չարդախավոր,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

7. Հըրես եկավ իմ աղբեր,
Ջան, ծաղիկ, ջան, ջան,
 Երեք օրվա թագավոր,
Ջան, վիճակ, ջան, ջան:

Վիճակի երգ -3, Շիրակի տարբերակ

1. Համբարձում է, գարուն է,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Մեր վիճակը սիրուն է,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
2. Էս գիշեր լուսը տեսա,
Իմ յարը դուսը տեսա:
3. Կայնել ես վարդի հովին,
Քամին տա ծոցիդ մովին:
4. Ամեն քեզի տեսնելիս,
Համ՝ Համբարձում, համ՝ Ջատիկ:
5. Աստված կյանք տա ամենքին,
Ուրախ կլնի էս տարին:
6. Մանի ասեմ ու շարեմ,
Լցնեմ տոպրակն ու կարեմ:

Էսօր մըզ Համբարձում է

1. Էսօր մըզ Համբարձում է,
Հա նաներ, նաներ, նաներ,
Տիրոջ փառքի բարձում է,
Ջա՛ն, նաներ, նաներ, նաներ:
2. Համբարձում, բարով էկար,
Ծաղիկ, ծաղկունքով էկար:
3. Քրիստոս երկինք համբարձվավ,
Ամենքի բախտ բացվեցավ:
4. Համբարձման վիճակ հանենք,
Անուշ կերուխում անենք:

5. Աշուն իջնի սարերուն,
Ձըզի հարսանիք անենք:

Համբարձման անուշ գիշեր է

1. Սարի գլխին ամպը ցոլաց,
Համբարձման անուշ գիշեր է,
Վարդի թփին ցողը մնաց,
Իմ յարի նխշուն թշերը:

Կրկնակ. - Համբարձման անուշ գիշեր է,
Իմ յարի նխշուն թշերը,
Իմ յարի նխշուն թշերը,
Համբարձման անուշ գիշերը:

2. Երգդ երգե հոտաղ տղա,
Համբարձման անուշ գիշեր է,
Պար եմ բռնե, հետս խաղա,
Իմ յարի նխշուն թշերը:

3. Մեր սարերի սիրուն ծաղիկ,
Համբարձման անուշ գիշեր է,
Սիրտս մտար հատիկ – հատիկ,
Իմ յարի նխշուն թշերը:

4. Վանքի ձորում ծաղիկ շատ կա,
Համբարձման անուշ գիշեր է,
Հորոտ – մորոտ, նարգիզ, լալա,
Իմ յարի նխշուն թշերը:

Վիճակը հանելու մանիներ

- Տեսեք վիճակն ինչ կուզի,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Սրտի ուզածն ինչ ի,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:

- Մարերով ցորեն կուզի,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Արտերով գարի կուզի,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
- Մեր վիճակը ինչ կուզի,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Օսկի մատանի կուզի,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
- Վիճակ, վիճակ դուս էլավ,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Էս ինչ բարի բախտ էլավ,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
- Վիճկի վրեն լուս էլավ,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Էս ինչ սիրուն բախտ էլավ,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
- Վիճակ, վիճակ դուս էլավ,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Վիճկի վրեն լուս էլավ,
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
- Վիճկիս անուն արբշում,
Ջա՛ն, ծաղիկ, ջա՛ն, ջա՛ն,
Գյադա – գյուդեն վիճկի շուն:
Ջա՛ն, վիճակ, ջա՛ն, ջա՛ն:
- ✓ Մեր վիճակը ինչ գուզի, գյուլում ջան,
Հաթայ մինթանի գուզի, գյուլում ջան,
Մեր վիճակը ինչ գուզի, գյուլում ջան,
Օսկե մատանի գուզի, գյուլում ջան:

(Մանիներն ընդհատվում են տղաների բացականչությունով.

- Հարս, հան վիճակն ի բարին:)

Համբարձման թափառիկ խաղիկներ կամ մանկներ

1. Ձեր գեղի շեկլիկ տղեն,
Աշխարհ գիտե՛ք տերն ա:
2. Մատնիքդ մատովդ չէ,
Սիրածդ սրտովդ չէ:
3. Արև դիպավ էն սարին,
Աստված դուռ բանա բարի:
4. Բասեն, մեռնիմ Արագիդ,
Ընձի հասու մուրագիս:
5. Արագ քու ցավ ու չոռը,
Տանի, լցնե կը ծովը:
6. Սարերին գարուն կուգա,
Քու սիրածը տուն կու գա:
7. Սարերի վրով գնաց,
Քու յարը խռով գնաց:
8. Շեկ յարիդ դրիր ճամփան,
Սուրբ Կարապետ պահապան:
9. Ուռի ծառին բար չըլնի,
Սիրատերին ճար չըլնի:
10. Աղջի, քու չարը տանեմ,
Ես մորդ հավան կանեմ:
11. Սարեն անցան հավքերը,
Կիսատ չի մնա սերդ:
12. Սարերու չափ ունիս դարդ,

Դարդիդ կեղնի դեղ ու ճար:

13. Բախչի միջի ալ վարդ ես,
Լավ տղեն քեզի կուգե:
14. Էրնեկ քեզ հարս տանեին,
Թող թագվորը քոռ ըլներ:
15. Էրնեկ քեզ հարս տանեին,
Թող կեսուրդ գել ըլներ:
16. Դու կառնիս էնպես տղա,
Օր սաղ գեղն ուրախանա:
17. Հավքը թռավ, թառն էլավ,
Բախտիդ գինին դառն (լավն) էղավ:
18. Սուն ու գերան քար է պետք,
Սրտով սիրած յար է պետք:
19. Տղեն արշին ու կես է,
Թե ուգես՝ կեղնի փեսեդ:
20. Բերդի բոլոր կամար է,
Աղջիկ տղի համար է:
21. Թեկուզ աշխարհն ավիրի,
Մեկ է, չեն առնի քեզի:
22. Զըմփիկ, զըմփիկ, զար էրա,
Ախչի, զըլխուդ ճար էրա:
23. Սարերը ճամփա կուտան,
Ախպերներդ տուն կուգան:

Թափառիկ խաղիկներ կամ մանիներ

1. Աղջի, սև է քու մազը,
Հերիք քաշեմ քու նազը:
2. Քան լուսինն ամպի տակով,
Սիրտըս կերես կրակով:
3. Սիրուն աղջիկ, նազ ունիս,
Դու իմ հոգում հազ ունիս:
4. Սիրել եմ սերն էրեսին,
Անթառամ թերն էրեսին:
5. Պըզտիկ աղջիկ, համ ունիս,
Ինձ առնելու կամ ունիս:
6. Ինձ սիրող կտրիճ տղեն,
Հազարի մեջ մի բերդ ա:
7. Բուսել ես բաղի միջին,
Դու ես իմ խաղի միջին:
8. Ծագեց արևը սարեն,
Լավացավ սրտիդ յարեն:
9. Գլուխդ բարձր բռնի,
Շեկ տղեն քեզի մեռնի:
10. Արևը մերը մտավ,
Սիրունը տերը գտավ:
11. Աշխարհի մեջ տեր ունիմ,
Յարիս վրա սեր ունիմ:
12. Գարնան բացվի նոր լալա,
Հարսը բերի զույգ բալա:
13. Ամպեր, ամպեր, հեռացեք,

Արուսի բախտը բացեք:

14. Երկան արտը գարի է,
Նշանվելու տարի է:
15. Աստված մեզ տա թող բարին,
Մեր մուրազը կատարի:
16. Բլբուլ լեզուդ լալ մնաց,
Վարդերդ անքաղ մնաց:
17. Նշանածո չինար է,
Չինար ու բարդի ծառ է:
18. Վեր, հա վեր վեր, վերիկ է,
Վերն օր հավնիս՝ էնիկ է:

Ցորեն եմ ցանե

Կրկնակ. - Ցորեն եմ ցանե արտը, ծլե, կանաչե,
Հեռու տեղ ախպերս ունիմ, անկաջը կանչե:

1. Կաքավ եմ քարի միջին, ցորեն եմ ցանե,
Ձեն կուտամ ձորի միջին, ցորեն եմ ցանե:
2. Հանդեն ծաղիկ քաղել եմ, ցորեն եմ ցանե,
Դաստա արել, կապել եմ, ցորեն եմ ցանե:
3. Կաքավ եմ, սար ման գուկամ, ցորեն եմ ցանե,
Բլբուլ եմ, բաղ ման գուկամ, ցորեն եմ ցանե:
4. Գնացել ու եկել եմ, ցորեն եմ ցանե,
Չարոյս գուլպես կոկել եմ, ցորեն եմ ցանե:
5. Խաղ կանչող իմ ախպերը, ցորեն եմ ցանե,
Կըպտտի արտերը, ցորեն եմ ցանե:

6. Ախպեր ջան, բաղովն արի, ցորեն եմ ցանե,
Ոտներդ շաղովն արի, ցորեն եմ ցանե:

Կաքավը քարին

Կրկնակ. - Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,
Էս փնջած վարդը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

1. Էսօր օրը վրա յա,
Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,
Ուրախության սրա յա,
Էս փակ նամակը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

2. Նոր էկար, բարով էկար,
Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,

Կանաչ կալերով էկար,
Էս փնջած վարդը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

3. Բոբիկ մի քելե, փուշ ա,
Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,
Յար ջան, ձենդ անուշ ա,
Էս փակ նամակը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

4. Ես ու յարս ջահել ենք,
Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,
Պայման արել, պահել ենք,
Էս փնջած վարդը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

5. Կանաչել են արտերը,
Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,
Թագացել են դարդերը,
Էս փակ նամակը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

6. Պարբաշի, պարդ քաշի,
Կաքավը քարին, ձեն կուտա յարին, կաքավ ջան,
Ետ դառի, յարիդ աշի,

Էս փնջած վարդը հասցուր իմ յարին, կաքավ ջան:

Մարալ, օ՛յ, աղջիկ

1. Էրնեկ ես ծառ էղնեի,
Մարալ, օ՛յ, աղջիկ, սերդ ընձի վառել է,
Ձեր դռանը բուսնեի,
Սիրել եմ, կառնեմ, ժամանակը դառել է:

2. Ամեն լուսը բացվելուն,
Մարալ, օ՛յ, աղջիկ, սերդ ընձի վառել է,
Ձեր դռանը բուսնեի,
Սիրել եմ, կառնեմ, ժամանակը դառել է:

3. Գլխիդ գցել ես ալշին,
Մարալ, օ՛յ, աղջիկ, սերդ ընձի վառել է,
Մարջան ես կապե բկիդ,
Սիրել եմ, կառնեմ, ժամանակը դառել է:

4. Քեզ պես նազանի յարին,
Մարալ, օ՛յ, աղջիկ, սերդ ընձի վառել է,
Պետք է ինձ նման իգիթ,
Սիրել եմ, կառնեմ, ժամանակը դառել է:

Բարակ ես, բարդու ծառ ես

1. Բարակ ես, բարդու ծառ ես
Կրակ ես, սիրտ կվառես,
Համ դու վառար,
Համ դու վառար, ջանեջան,
Համ ինձ վառիր,
Համ ինձ վառիր, ջանեջան,
Սիրիր՝ չառար:

2. Գնացիր, էկար բարով,
Սրտիս զարկեցիր քարով:

3. Ձուն եմ՝ գուկամ սարերուն,
Հալիմ, թափիմ քարերուն:
4. Սարի արտը քարոտ է,
Աչքս յարի կարոտ է:
5. Կաքավը կայնե քարին,
Խաղով կըկանչե յարին:
6. Ես մե հավք եմ, արտի լոր,
Թոնիմ, կընկնիմ ձորեձոր:
7. Ջուրը լցվավ Արագը,
Արագ, տուր մեր մուրագը:

Նինըմ, նինըմ

Կրկնակ

Նինըմ, նինըմ, նինարե, հո՛յ, աման,
Յարիս բոյը չինար է, թո՛յ, աման:

1. Կանաչ արտը հաց տարա, հո՛յ, աման,
Յարիս տեսա, ետ դառա, թո՛յ, աման:
2. Դընգի քարը կլոր է, հո՛յ, աման,
Ճամփեն օլոր – մոլոր է, թո՛յ, աման:
3. Փշատի ծառ եղնեի, հո՛յ, աման,
Արագ, պըռկիդ բուսնեի, թո՛յ, աման:
4. Սիբեիս քաղի, դառավ գոյս, հո՛յ, աման,
Յարս՝ սարի կապուտ դոյս, թո՛յ, աման:
5. Գնա, արի, ման արի, հո՛յ, աման,
Իրկուն կեղնի, տուն արի, թո՛յ, աման:
6. Մութը կընկնի՝ կալն արի, հո՛յ, աման,

Ցածի մայլեքով արի, թո՛յ, աման:

7. Աշխարհի մեջ տեր ունիմ, հո՛յ, աման,
Յարիս վրա սեր ունիմ, թո՛յ, աման:

Բոբիկ ջուր մի էրա

Բոբիկ ջուր մի էրա, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

1. Ձեր բաղի դուռը բաց է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ոտներդ շաղով թաց է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

2. Այ տղա, բաղի միջին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ոտներդ շաղի միջին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

3. Ջաղջի առաջը գոլ է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Հագածդ կարմիր սոլ է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

4. Ես ծարավ եմ, ջուր չկա, բոբիկ ջուր մի էրա,
Սարերին ախպուր չկա, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

5. Ես դուշ եմ թևս դեղին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ման գուկամ նանիս գեղին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

6. Նստել ես հատիկ պատիկ, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ունքերդ նռան հատիկ, բոբիկ ջուր մի էրա,

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

7. Պարբաշի, պարրդ քաշի, բոբիկ ջուր մի էրա,

Ետ դառի, յարիդ աշի, բոբիկ ջուր մի էրա,

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Real Armenian folk music- Sona Yar

1. Բարակ իս, բարդու ծառ իս,

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Կրակ ես, սիրտ կվառես,

Ջա՛ն, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Ջա՛ն, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

2. Կապուտ էր մանուշակը,

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Բուսեր էր քարի տակը,

Ջա՛ն, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Ջա՛ն, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

3. Գնա՛, գնա՛, գալիս եմ,

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Հետևիցդ լալիս եմ,

Ջա՛ն, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Ջա՛ն, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

4. Սև է չոբանի շունը,

Ա՛ իս, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,

Չի տանի յարիս քունը,

Ջահ, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

Ա՛խ, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,
Ջահ, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

1. Կաքավը կայնէ քարին,
Ա՛խ, Սոնա յար, բոյիդ մեռնիմ,
Խաղով կըկանչէ յարին:
Ջահ, Սոնա յար, սոյիդ մեռնիմ:

Բոբիկ ջուր մի էրա

Բոբիկ ջուր մի էրա, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

1. Ձեր բաղի դուռը բաց է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ոտներդ շաղով թաց է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

2. Այ տղա, բաղի միջին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ոտներդ շաղի միջին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

3. Ջաղջի առաջը գոլ է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Հագածդ կարմիր սոլ է, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

4. Ես ծարավ եմ, ջուր չկա, բոբիկ ջուր մի էրա,
Սարերին ախպուր չկա, բոբիկ ջուր մի էրա,
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:
Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

5. Ես դուշ եմ թես դեղին, բոբիկ ջուր մի էրա,
Ման գուկամ նանիս գեղին, բոբիկ ջուր մի էրա,

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

6. Նստել ես հատիկ պատիկ, բոբիկ ջուր մի էրա,

Ունքերդ նռան հատիկ, բոբիկ ջուր մի էրա,

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

7. Պարբաշի, պարրդ քաշի, բոբիկ ջուր մի էրա,

Ետ դառի, յարիդ աշի, բոբիկ ջուր մի էրա,

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Փուշ կըմտնի ոտդ, ջանեջան, կեղնի յաման յարա:

Հոյ Մայրամ

Հոյ Մայրամ, Մայրամա,

Հոյ Մայրամա, Մայրամա:

Մայրամ, արի էս պարը,

Հոյ Մայրամ, Մայրամա,

Մեզ համար կասեմ խաղը,

Հոյ Մայրամա, Մայրամա:

Ծաղիկ ունիմ, ալա է,

Ալա չէ, ալվալա է,

Մայրամ, Մայրամ քուր ունիմ,

Նռան հատիկ, լալա է:

Լուսնակը բոլորել է,

Ամպի մեջ մոլորել է,

Մայրամի պարի համար

Զուռնաչուց խրոռվել է:

Հէ՛յ, իմ Նազան, իմ Նազան

Հէ՛յ, իմ Նազան, իմ Նազան,

Չէ՛, իմ Նազան, իմ Նազան:

Լուսնի լուսնակը ես եմ,

Հէ՛յ, իմ Նազան, իմ Նազան,

Ծովի ձրկնակը ես եմ,
Չէ՛, իմ Նազան, իմ Նազան.
Գիշերով փախչող աղջիկ,
Հե՛յ, իմ Նազան, իմ Նազան,
Հետիդ ընկերը ես եմ,
Չէ՛, իմ Նազան, իմ Նազան:

Արտի միջակը խոտ է,
Ծաղիկը խրնկահոտ է,
Էրթանք ծաղիկ քաղելու,
Քանի Համբարձում մոտ է:

https://www.youtube.com/watch?v=02ufjB_djis Համբարձումը Շիրակի մարզի Հառիճ գյուղում

<https://www.youtube.com/watch?v=4jqIGDrESFE> Համբարձումը Շիրակի մարզի Նոր Կյանք գյուղում

<https://www.youtube.com/watch?v=sE5Pq7WUX4E> Համբարձում

<https://www.youtube.com/watch?v=B18662P34Ys> Համբարձման Վիճակի տիկնիկ

<https://www.youtube.com/watch?v=5ydyGusbE1Y> «Հե՛յ, իմ Նազան»

<https://www.youtube.com/watch?v=-W1xsLaXQjE> «Վիճակի երգ», Շիրակի տարբերակ

<https://www.youtube.com/watch?v=a-mFMKMwCao> «Համբարձման անուշ գիշեր է»